

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра психології**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОФІЗІОЛОГІЯ

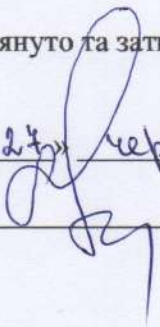
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Психологія
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Психофізіологія**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **053 Психологія** освітньої програми «**Психологія**».

Розробники: Стаднік А.В., доцент

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **психології**

протокол № 13 від «27» червня 2024 р.

Завідувач кафедри проф. Михайлишин У.Б.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «24» червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії (проф. Гончарук О.О.)

© Стаднік А.В., 2024 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 105	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 3,5 аудиторних – 52\16 самостійної роботи студента – 53\89	2	2
	Лекції:	
	24	10
	Практичні (семінарські):	
	28	6
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	53	89

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психофізіологія» - розкриття фізіологічної основи психічних явищ; з'ясування співвідношення між психікою та нейрофізіологічними процесами мозку.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запити.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Психофізіологія» є наявність повної загальної середньої освіти. Умови вступу визначаються «Правилами прийому до Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет».

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Психологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	ПР1
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПР2

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Психофізіологія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вміти здійснювати аналіз видів розладів психіки, розуміти психологічні особливості порушень емоційно-вольової сфери, свідомості, особистості. Знати вікові порушення психічного розвитку особистості.	ПР1
Знати закономірності виникнення та проявів розладів психіки, психологічних особливостей порушень емоційно-вольової сфери, свідомості, особистості. Знати особливості проявів порушення психічного розвитку на різних вікових етапах.	ПР2

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: екзамен, модульна контрольна робота у письмовій формі, реферат, презентація, доповідь.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усна (практичні заняття: (підготовка доповідей, рефератів, презентацій з подальшим захистом та відповідей на проблемні питання на практичних заняттях).

Форма модульного контролю: письмова (модульна контрольна робота у вигляді відповідей на питання різного рівня складності).

Форма підсумкового семестрового контролю: усна (екзамен).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
8	9	9	8	8	8		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	50	100
13	13	12	12		

T7, T8 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	8	30	6	30
Доповідь	6	10	4	10
Презентація	1	5	1	5
Реферат	1	5	1	5
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (заочна форма) (модуль 1, 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	-	50
8	9	9	8	8	8		

T1, T2 ... – теми

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	-	50
13	13	12	12		

T7, T8 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни (заочна форма)

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	1	20	2	20
Доповідь	6	10	4	10
Презентація	1	10	1	10
Реферат	1	10	1	10
Разом		50		50

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота оцінюється у межах 50 балів.

Модульна контрольна робота складається із трьох рівнів складності. Завдання першого рівня сприяє більш глибокому і осмисленому засвоєнню програмного матеріалу та спрямовані на розвиток навичок вільного оперування психологічними знаннями. Завдання другого рівня покликане оцінити знання з тематичної проблематики, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на практичних заняттях. Завдання третього рівня має творчо-аналітичний характер.

В цілому оцінка 41-50 виставляється, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу.

Оцінка 31-40 виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу

Оцінка 21-30 виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог.

Оцінка 11-20 виставляється, коли студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки.

Оцінка 6-10 виставляється, коли студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки.

Оцінка 1-5 виставляється студенту, який виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка 0 виставляється студенту, який має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Бали	Критерії оцінювання
F	Студентом дана неправильна відповідь на запитання. Він ухилився від аргументації, виявив незадовільні знання понятійного апарату, спеціальної літератури або взагалі нічого не відповів. Практично не знає психолого-педагогічної термінології. Володіння навчальним матеріалом на рівні розпізнавання. Не може користуватися підручником, методичними рекомендаціями, іншими дидактичними засобами. Володіє тільки окремими прийомами практичної діяльності, яких недостатньо для формування вмінь.
FX	Має уяву про психолого-педагогічну термінологію. Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні. Конспект з предмету носить не систематизований, фрагментарний характер. Не вміє скласти алгоритм відповіді. Не може відповісти на питання чи виконати практичну роботу без грубих помилок на які не звертає уваги.
E	Студентом в цілому дана правильна відповідь на поставлене запитання. Проте він не зміг переконливо аргументувати її, помилився у використанні понятійного апарату, виявив низький рівень знання відповідних літературних першоджерел. Самостійно відтворює головні положення викладені в базовому підручнику чи лекційному матеріалі. Знає основні психолого-педагогічні терміни. Потребує допомоги викладача чи товаришів для відтворення систематизованого навчального матеріалу. При реалізації знань в вирішенні практичних завдань потребує допомоги викладача на всіх етапах роботи. Часто допускає типові помилки які при допомозі здатен виправити. Повністю відсутнє знайомство з інформацією що викладена в додатковій літературі.
D	Повністю відтворює інформацію що викладена в базовому підручнику. Має значні утруднення при необхідності користування додатковою та довідниковою літературою. Епізодичне знайомство з періодичними психолого-педагогічними виданнями. Сформовані уміння може використовувати у стандартних ситуаціях які закладені у навчальні завдання. При виправленні допущених помилок потребує деякої допомоги викладача. Затрудняється при необхідності використовувати знання отриманні при вивченні інших дисциплін.
C	На основі оволодіння матеріалом в обсязі робочої навчальної програми дисципліни, під керівництвом викладача вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію про педагогічні явища. Цілком самостійно використовує набуті знання, вміння та навички в стандартних навчальних ситуаціях. Здатен контролювати свою діяльність. При контролі знань досить вільно складає алгоритм відповіді. Швидко знаходить необхідну інформацію в довідниковій літературі. Знайомий з психолого-педагогічними періодичними виданнями поточного року.
B	Вільно володіє матеріалом у відповідності з програмою дисципліни. Знання, вміння та навички може самостійно примінити у нестандартних ситуаціях навчального характеру. Проявляє інтерес до наукової та науково-популярної літератури з предмету. Самостійно опрацював рекомендовану, додаткову літературу з предмету. В процесі вивчення дисципліни іноді виконував реферати не передбачені робочою програмою дисципліни. Проявляє схильність до аналітико-синтетичної діяльності, здатен висловлювати власну думку що до вивченого матеріалу. Отримані знання використовує при аналізі стану навчально-виховного процесу в університеті.

A	Студентом дана правильна і вичерпна відповідь на поставлене запитання. При цьому виявлено високий рівень володіння понятійним апаратом, знання першоджерел. На основі досконалого знання матеріалу предмету студент набув знання, вміння та навички використовує при рішенні нестандартних задач. Вільно використовує міжпредметні зв'язки, орієнтується у періодичній та монографічній літературі з предмету. Легко знаходить відповіді на нестандартні, несподівані питання. У складних ситуаціях може провести аналіз на рівні теоретичного осмислення. Виявляє творчі здібності, нахил до самостійної науково-дослідної роботи.
----------	---

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1 Предмет і завдання психофізіології

Визначення психофізіології. Проблеми співвідношення мозку і психіки. Сучасні уявлення про співвідношення психічного і фізіологічного. Функціональна система як фізіологічна основа поведінки. Системний підхід до проблеми індивідуальності. Інформаційна парадигма

Тема 2. Методи психофізіології

Методи вивчення роботи головного мозку. Електрична активність шкіри. Показники роботи серцево-судинної і дихальної системи. Реакції очей

Тема 3. Психофізіологія потреб та емоцій

Психофізіологічні механізми виникнення потреб. Мотивація як чинник організації поведінки. Субстрат емоцій. Теорії емоцій. Методи вивчення і діагностики емоцій

Тема 4. Психофізіологія сприйняття та уваги

Кодування інформації в нервовій системі. Нейронні моделі сприйняття. Орієнтовна реакція. Нейрофізіологічні механізми уваги. Методи вивчення і діагностики уваги

Тема 5. Психофізіологія пам'яті та мовних процесів

Класифікація видів пам'яті. Механізми збереження. Теорії пам'яті. Мова як система сигналів. Мова і міжпівкульова асиметрія

Тема 6. Психофізіологія рухової активності та розумової діяльності

Будова рухової системи. Класифікація рухів. Функціональна організація довільного руху. Психофізіологічні аспекти ухвалення рішення. Психофізіологічний підхід до інтелекту

Модуль 2

Тема 7 Свідомість як психофізіологічний феномен

Психофізіологічний підхід до визначення свідомості. Фізіологічні умови усвідомлення подразників. Медитація. Гіпноз. Інформаційний підхід до проблеми свідомості

Тема 8. Психофізіологія сну

Фізіологічні особливості сну. Теорії сну

Тема 9. Психофізіологія стресу та адаптації

Механізм стресу. Стрес і нервові процеси. Загальні уявлення про адаптацію.

Закономірності адаптації.

Тема 10. Статеві відмінності психофізіологічних функцій та функціональна асиметрія півкуль великого мозку

Статеві відмінності в функціонуванні мозку. Статеві відмінності в когнітивних процесах. Функції правої півкулі. Функції лівої півкулі. Особливості функціонування мозку у шульги

6.2. Структура навчальної дисципліни (денна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
2-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1 Предмет і завдання психофізіології	9	2	2			5
Тема 2. Методи психофізіології	9	2	2			5
Тема 3. Психофізіологія потреб та емоцій	9	2	2			5
Тема 4. Психофізіологія сприйняття та уваги	8	2	2			4
Тема 5. Психофізіологія пам'яті та мовних процесів	10	2	4			4
Тема 6. Психофізіологія рухової активності та розумової діяльності	10	2	4			4
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	57	14	16			27
Модуль 2						
Тема 7 Свідомість як психофізіологічний феномен	10	2	2	-		6
Тема 8. Психофізіологія сну	10	2	2	-		6
Тема 9. Психофізіологія стресу та адаптації	12	2	4	-		6
Тема 10. Статеві відмінності психофізіологічних функцій та функціональна асиметрія півкуль великого мозку	14	2	4	-		8
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	48	10	12			26
Разом за семестр	105	24	28	-	-	53

6.2.1 Структура навчальної дисципліни (заочна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
2-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1 Предмет і завдання психофізіології	10	1	1		-	8
Тема 2. Методи психофізіології	10	1	1		-	8
Тема 3. Психофізіологія потреб та емоцій	9	1			-	8
Тема 4. Психофізіологія сприйняття та уваги	9	1			-	8
Тема 5. Психофізіологія пам'яті та мовних процесів	8	1			-	7
Тема 6. Психофізіологія рухової активності та розумової діяльності	8	1			-	7

Модульна контрольна робота	-	-			-	-
Разом за модуль	54	6	2		-	46
Модуль 2						
Тема 7 Свідомість як психофізіологічний феномен	13	1	1		-	11
Тема 8. Психофізіологія сну	13	1	1		-	11
Тема 9. Психофізіологія стресу та адаптації	13	1	1		-	11
Тема 10. Статеві відмінності психофізіологічних функцій та функціональна асиметрія півкуль великого мозку	12	1	1		-	10
Модульна контрольна робота	-	-			-	-
Разом за модуль	51	4	4		-	43
Разом за семестр	105	10	6		-	89

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Предмет і завдання психофізіології	2	1
2	Методи психофізіології	2	1
3	Психофізіологія потреб та емоцій	2	
4	Психофізіологія сприйняття та уваги	2	
5	Психофізіологія пам'яті та мовних процесів	4	
6	Психофізіологія рухової активності та розумової діяльності	4	
7	Свідомість як психофізіологічний феномен	2	1
8	Психофізіологія сну	2	1
9	Психофізіологія стресу та адаптації	4	1
10	Статеві відмінності психофізіологічних функцій та функціональна асиметрія півкуль великого мозку	4	1
Разом		28	6

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Предмет і завдання психофізіології	5	8
2	Методи психофізіології	5	8
3	Психофізіологія потреб та емоцій	5	8
4	Психофізіологія сприйняття та уваги	4	8
5	Психофізіологія пам'яті та мовних процесів	4	7
6	Психофізіологія рухової активності та розумової діяльності	4	7
7	Свідомість як психофізіологічний феномен	6	11
8	Психофізіологія сну	6	11
9	Психофізіологія стресу та адаптації	6	11
10	Статеві відмінності психофізіологічних функцій та функціональна асиметрія півкуль великого мозку	8	10
Разом		53	89

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Кокун О.М. Психофізіологія. Навчальний посібник. - К: Центр навчальної літератури, 2006. - 184 с.
2. Макарчук, М. Ю., Куценко, Т. В., Кравченко В.І., Данилов С.А. Психофізіологія: навчальний посібник / М. Ю. Макарчук, Т. В. Куценко, В.І. Кравченко, С.А. Данилов – К. : ООО «Інтерсервіс» , 2011. – 329 с.
3. Філіппов М. М. Психофізіологія людини: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2003. —136 с.
4. Чайченко Г.М. Фізіологія вищої нервової діяльності: Підручник. – Либідь 1993. – С.401
5. Власов Г.В. Психофізіологія: навчально-методичний посібник – Миколаїв. Видавництво «Іліон» М. Миколаїв, 2016. – 357 с
6. Психофізіологія: методичні матеріали для студентів спеціальності «Психологія» /Л. М. Грицюк. — Луцьк, 2014. – 62 с
7. Дегтяренко Т.В., Ковиліна В.Г. Психофізіологія розвитку: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: УАІД «Рада», 2022. – 327 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

https://ndcnangu.co.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=11&catid=21

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)